

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik
minden héten egyszer
szombaton, egy íven.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: DEBRECEN, KOLLÉGIUM
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Elofizetési ar:
félévre 14000 korona.
Egyes száma 100 kor.

Alkotásra készen.

Az egyetemes konvent legutóbbi ülései bizonyosságul szolgálnak arra, hogy magyar református egyházunk a súlyos nehézségekkel megküzdeni bír és alkotásra kész.

A hozott határozatok közt alig van egy is, mely érzésünket annyira érintené, mint a nyugdíj- és gyámintézet ellátottairól intézkedés. Kivülről nézve a dolgot, erőteljesebb segítséget tartottunk volna kívánatosnak. De el kell ismerni, hogy a számítások bármely megzavarása az egész kérdésnek elülről számítását teszi szükségessé, minek folytán előre nem látható ideig tartó és előre nem látott költségekbe kerülő kiszámítások munkáját elkerülni jó. A tett rendelkezés egyébként is a mostanihoz mérten jelentékeny javulást mutat. Ezt a javulást azonban nem nevezném alkotásnak.

Ellenben igazán alkotásnak, még pedig jelentős alkotásnak kell tekintenünk az egységes tankönyvkiadásra vonatkozó rendelkezést, valamint az egyetemes jogakadémia létesítésére vonatkozó határozatot. Mindakettő messze kiható és nagyjelentőségű alkotás, minek becsét leginkább az adja meg, hogy az erők egyesítésének az eredménye.

Az egységes tankönyv kiadás elhatározása inkább üzleti belátás következtében. Helyes megértése annak, hogy különösen a mostani viszonyok közt nem való az erőket szétforgácsolva pazarolni s ugyanazon erő kifejtéssel együtt sokkal kedvezőbb eredményt lehet elérni, mint külön-külön. A régi egyházkerületi könyvkiadóvállalkozások megszüntetése bizonyára nagy áldozatot jelent, kivált a tradíciókra tekintettel, de a konvent bölcsessége megtalálta a módját annak, hogy a régi tankönyv-vállalatok szolgálatában állt egyházi nyomdák munkával ellátása s ilyen módon tovább virulása az egyesítés után is biztosítva legyen.

Az egyetemes jogakadémia létesítése még nagyobb jelentőségű alkotás. A múlt esztendőben, amikor az állam elvonta a felekezeti jogi főiskoláktól az eddigi segélyeket, problematikussá vált, vajjon egyáltalán lehető lesz-e a jogi oktatást egyházunknak tovább is teljesíteni. Az nem volt kétséges, hogy az eddigi három enemű főiskola külön-külön fenntartásához nem lehet a fenntartók-

nak elég anyagi erejük. Két út között volt választás. Kísérletezni a fenntartással tovább, míg a lehetlenség csattanósan be nem bizonyul s ezzel kockáztatni, hogy mind a három intézet lassan elsorvad. Vagy feladni azokat az intézeteket, amelyeknek fennmaradásához kevés a remény, azért, hogy így legalább egynek a megmaradása lehetővé váljék. De hogy melyik legyen a három közül halálra ítélve s melyik találtassék együttes támogatásra legalkalmasabbnak, a legsúlyosabb kérdés volt. A tiszáninneri egyházkerület határozata a sárospataki nagymúltú főiskola jogakadémiájának szüneteltetése tárgyában a legszebb álmokat temette el, de viszont az anyagi erők számbavételével a választást könnyebbé tette. Kecskeméten álltak rendelkezésre leginkább olyan erőforrások, melyekkel a szép célt megvalósítani leginkább lehetők látszott. A tiszántúli kerület ezért merete vállalni a felelősséget, hogy a máramarosszigeti jogakadémiának ugyancsak szüneteltetését kimondja. Így egyedüli lehetőségnek a kecskeméti megoldás maradt és az egyetemes konvent bölcsességét és alkotásra készségét épen az dícséri, hogy az egyedül lehetők maradt útát habozás nélkül elfogadta és senkinél sem mutatkozott nyoma sem annak az emberi természetből könnyen magyarázható gyöngeségnek, hogy amikor a neki legkedvesebbnek és legértékesebbnek elmúlását látania kell, tartózkodjék, vagy közömbös maradjon a másik sorsával szemben. A konvent a jogi oktatásnak egyházunk által is teljesíthetését elsőrendű érdeknek felismerte és e felismerés következtét a kecskeméti jogakadémia sorsának biztosítására irányuló készségével gyönyörűen levonta.

Természetes azonban, hogy az erkölcsi támogatás magában nem elég. Ha az immár egyetemes jogakadémia fennállását és virágzását akarjuk, komoly anyagi áldozatokra is van szükség. Az eddig tapasztaltak után nem kételkedhetünk, hogy az anyagi áldozat is meglesz, hiszen az erre való hajlandóság nélkül a pusztá elvi kijelentések tétele sem történt volna meg.

Ebből a nagy egyértelemmel hozott, egyelőre csak elvi deklarációból szükségképpen folyik az az anyagi eszközök megadásáról való gondoskodás. Az egész magyar református egyház megmozdulása

egy intézmény érdekében. Ez lesz az igazi alkotás és ennek az alkotásnak a készségét látjuk az egyetemes konvent határozatában.

Am az alkotásrakészség szemléletének gyönyörűségét megzavarja nem csupán a szünetelőbe tett jogi főiskolák miatti szomorúság, hanem az ezen főiskolákon működött tanáraink bizonytalanra vált sorsa miatti aggodalom is. Nekünk nem lehet közömbös az, hogy régi hű szolgálaink milyen érzelmekkel válnak meg egyházunk szolgálatától. Nekünk fontos az, hogy ezeknek meglehessen az érzésük, hogy ime egyházunk nem közömbös az ő sorsuk iránt s annak biztosítására, szolgálataik ezzel elismerésére a tőle telhetőt megteszi. Arra, hogy az egyetemessé tett jogakadémia a lehető legmagasabb szinten álljon, mindent meg kell tenni. De a régi jó szolgálaink munkájuk és érdemeik megbecsülésével az egyház iránti bizalomban és hálában megtartása nem kevésbé fontos. A függő kérdések mielőbbi megoldása mindenesetre kívánatos.

A sáfár.¹

— Lelkészekről lelkészeknek. —

Pál apostol nagy súlyt helyezett arra, hogy kora és köre őt helyes világításban lássa és ítélje meg. Teljesen igaza volt, mert bennünket, lelkészeket, a legtöbb esetben helytelenül ítél meg a világ: vagy érdemünkön felül dicsér, vagy azon alul lenéz. Pályánk kezdetén, mikor még erőnk teljében izzunk, lobogunk, villámokat szórunk, az emberek minden mélyebb megfontolás nélkül hajlandók bennünket rendkívüli lényeknek tartani. Az istenek jöttek le mihozzánk emberi ábrázatban (ACs. 1411) rajonganak némelyek s egyik-másik idióta ifjú leborul a saját nagysága előtt. Egészen természetes, hogy a fellengzős várakozásokat később keserű kiábrándulás követi s a tegnap bálvány a ma gúnytárgya lesz, amikor kedvetlen igazságokat kell hallanunk s igaztalan megítéléseket tűrnünk. A hét nap, hét esztendő igazsága szomorúan gázol át önhittségünk süppedő talaján. S az egykor, talán nem is olyan régen diadallal bevonult s ünnepelt lelkészt már szívesen szállítanak ki akár a temetőbe. Annyi bizonyos, hogy némelyek túlsokat, mások túlkeveset tartanak rólunk; nem jobb volna-é, ha egyszerűen és józanon *Krisztus szolgálainak* tekintenének bennünket? Nagyobb előny származnék az egyháza, magunkra s Isten dicsőségére, ha a megfelelő helyre állítanának bennünket s ott meg is maradnánk, sem túl-, sem lebecsülve, hanem az Istenhez való vonatkozásunkban méltányoltatva.

Másokat is, de főként magunkat eszméltetve az egyedül helyes szempontra figyelmeztet Pál, amikor a megítélés egyedül biztos alapját építi meg a további fejtegetésünk fundamentumát képező tételében: *Úgy tekintsen minket az ember,*

¹ Az eszmemenet Spurgeon Goldene Winke für Prediger c. műve után, egyébként a kidolgozás önálló.

mint Krisztus szolgálait és Isten titkainak sáfárait. (1 Kor. 41).

Tehát szolgálak vagyunk, nem urak, hanem munkások, nem vendégek, hanem felszolgálók. Az eredeti szó a klasszikus görögben evezőst jelent, olyan nehéz munkát, ami az ember összes erőit igényli s mégis szegénységben, világ szerint alacsony sorsban hagy. A hajónak nem tulajdonosai, mégcsak kapitányai sem vagyunk, hanem evezősei: erőinknek a legnehezebb munkában, a legsanyarúbb helyzetben felörlődése mellett tudunk-é elégedettek, sőt boldogok lenni abban a tudatban, hogy vértfakasztó munkánkkal a mi nagy Királyunk útját könnyítjük s az egyház hajóját, melyben Ő ül, visszük az örökkévalóság partjai felé.

Gondoljuk meg, hogy mi a mi Urunknak hajlékában szolgálunk. Aki ti köztetek első akar lenni, legyen ti szolgátok. Ha másként nem lehet, legyünk mi a mi Mesterünk tornácának küszöbén lábtörölők, csak hozzá vezesse a rajtunk átgázolók lépteit a mi szolgálatunk. Minden jóérzésű családban a főteket a betegek, a gyöngékre irányul, mert ezeknek van legnagyobb szüksége a figyelemre; a mi Urunk egyházában nekünk az erőseknek kell a szegények, boldogtalanok, a gyöngék erőtlenségeit hordoznunk. Az ül majd a legmagasabbra, aki az Úrért a legalacsonyabb szerepet vállalta; az lesz legnagyobb, aki kicsiny tudott lenni a kicsinyekért. Ki botránkozik meg, hogy én is ne égnék? (2 Kor. 11²⁹). Inkább mi viseljük el a botránkozás égő ruháit, mintsem engedjük, hogy az Isten anyaszentegyháza megszorítottassék. Minthogy éppen a mi hivatásuk a különös szolgálatban merül ki, legyünk készek az önmehtagadásra.

Pál nemcsak egyszerűen szolgálaink, hanem *a Krisztus szolgálainak* nevez minket. Tehát nem embereknek, hanem az Úr Jézusnak szolgálai vagyunk. Nagy és nem nagy urak! ha azt gondoljátok, hogy mert — amint olyan pogány göggel mondjátok, ti tartatok minket, a ti parancsotok vagy tetszésetek szerint tartozunk járni és tenni, nagy tévedésben vagytok. Igaz, mi a „ti szolgálaitok“ vagyunk, de az „Úrért“, „szolgái tiérettetek a Krisztusnak“ (Kol 17); mi magasabb parancsnak engedelmeskedünk s lényegileg csak Annak vagyunk felelősök, akit Mesternek és Úrnak nevezünk. Ebben áll szolgálatunk hasonlíthatatlan méltósága; fölemel, megdicsőít bennünket a tudat, hogy mi embereken és világon felül közvetlenül a Krisztus szolgálai lehetünk.

Egyházjogi szempontból a lelkeszi állás a gyülekezet szerveinek egyike ugyan, melyet törvény és szabályok bizonyos formákhoz kötnek, de benső tartalma és végső célja szerint olyan szolgálat ez, amit a lelkész a gyülekezetben egyenesen Istennek végez s szolgálata csak addig a mértékig a gyülekezeté, ameddig ebben az Úr akaratát érvényre tudja juttatni. Az a hűség, amelyet a lelkészben hivatása s a gyülekezet iránt joggal megkívánunk, igaz mivolta szerint az *Úr iránti hűség*. Még abban a vonatkozásban is, hogy a lelkész legfőbb kötelessége s hivatása a lelki gondozás, vagyis az egyes

lelkeknek az üdvösség útján vezetése, támogatása, — nem a lelkek, hanem az *Isten dicsőségének* szolgája ő, hogy *Isten legyen minden mindenekben!*

Pál a fentidézett helyen *sáfároknak* is nevez bennünket.

Mi a sáfárság? Ez a mi tisztünk. Mit kívánunk meg a sáfároktól? Ez a mi kötelességünk. Ezekre a kérdésekre kívánok a következő fejtegetésekben megfelelni.

(Folytatjuk.)

Kiss Ferenc.

Iskola

Válasz.¹

A kecskeméti állami főreáliskola és református főgimnázium tanári karának!

Kecskemét.

Kedves Kartársak!

Körleveletek tartalmát teljes egészében, teljes szívvel magunkévá tesszük s magunk részéről is kívánjuk a rendkívüli közgyűlés összehívását, pünköst másod napjára, mert tűrhetetlennek tartjuk azt az elbánást, amelyben a kormány és a magyar társadalom a középiskolai tanárság ügyét részesíti.

Meg kell értetnünk végre, közérthető szóval, a nagy magyar közvéleménnyel, hogy magyar feltámadásról, jobb magyar jövődőről, főként pedig magyar kulturfőlényről nem lehet *komolyan beszélni* hivatása magaslatán álló magyar középiskola nélkül.

Mert a középiskola a nemzeti szellem melege, tovább plántálója; ez önt lelket a nemzeti kulturába, ez ad szárnyakat az ifjú lelkeknek, ez gyújt tüzet az ifjú szivekben: szóval ez a hivatott öre annak a Vesta-tűznek, amelynek ereje és fénye határozza meg a nemzet lelki életét, egész jövődójét, boldogulását, vagy diestelen bukását.

Ha a magyar köztudat ezt nem érti, nem nem érzi át eléggé, mi, az örök kiáltunk oda neki érthető hangon. Mondjuk meg neki, hogy a magyar középiskola a romlás legszélén áll, itt a 12-ik órája, hogy a romlástól visszarántásuk illetékes kezek.

A középiskolai tanárságot olyan erkölcsi megbecsülésben, olyan anyagi ellátásban kell részesíteni, aminő hivatásának fontosságánál, végzett munkájánál fogva megilleti. Ha ez a legsürgősebben meg nem történik, menthetetlenül a korrupció fertőjébe süllyed a magyar középiskola is, magával rántván a fertőbe az ifjú magyar lelkeket, az egész magyar jövődőt.

Emeljük fel szavunkat az összehívandó rendkívüli közgyűlésen, hogy ez a végzetes veszedelem be ne következék s ha óvó szavunk Kassandra jóságéinak sorsára jut, a felelősség nem minket terhel.

¹ A kecskeméti állami főreáliskola és református főgimnázium körlevélben sürgösi rendkívüli közgyűlés összehívását pünköst másod napjára státuszrendezés ügyében. E körlevélre felel a mezőtúri református főgimnázium tanári kara e Válaszban.

Mi meg tesszük kötelességünket, tegyék meg azok is, akikre a nemzet sorsa intézését bízta.

Kartársi szíves üdvözléssel:

Mezőtúr, 1924. május 19.

A mezőtúri református főgimnázium tanári kara.

A debreceni Kántus Sárospatakon.

Három évvel ezelőtt történt, hogy a sárospataki Kórus meghívására a debreceni Kántus element Sárospatakra, hogy ott a két énekkar a dal hullámain ápolja a baráti és testvéri köteleket a két főiskola és azok diákjai között. Akkor, nem írásbeli, hanem szívbéli megállapodás történt arra, hogy ezentúl a két énekkar minden évben találkozik, felváltva, hol Sárospatakon, hol Debrecenben. 1922-ben el is jött a Kórus hozzánk s igen kedves hangverseny és multság volt itt időzésük alkalomával. Tavaly újra Sárospatak lett volna soron, minthogy azonban a Kollégium országos ünnepélyt rendezett a Perényi Péter és Rákóczy György-Lorántffy Zsuzsanna domborművé emlékeinek leplezésére, amely ünnepség sikerét, vagy egyetemességét a figyelm más irányba terelésével csökkenthette volna a hangverseny: ezért a dalos diákok közakarattal az idénre halasztották a sárospataki találkozást.

Folyó hó 18-án, vasárnap reggel 4 órakor indult Debrecenből a Kántus, Mácsai Sándor vezető tanárral és dr. Erdős Károly lelkészkepzőintézeti igazgatóval élén. Csatlakozott hozzájuk dr. Teghze Gyula egyetemi tanár, prorektor, Uray Sándor, Baja Mihály debreceni és Varga Ferenc vásárosnaményi lelképásztor.

A vidáman érkező diákokat a sárospataki pályaudvaron Marton János közigazgatóval egyetemben a theol. akad. tanárok s a gimnáziumi tanárok közül többen várták, a Kórus pedig szép összhangzatos dallal köszöntötte. A madárdalos gyönyörű iskolakerten átvonulva, egyenesen a templomba mentünk, ahol az istentiszteleten a Kántus igen szépen énekelt. Istentisztelet után a kollégiumi konviktus éttermében tepertős pogácsa várta a fáradt és korán, vagy egyáltalán nem is reggelizett ifjakat.

A napirend megállapítása után mindenki szállására vonult, ahol a szállásadó gazda ebéddel és vacsorával látta szívesen. Ebéd után három órakor a Kollégium nagyértékű könyvtárának kiválóan becses darabjait nézték meg Harsányi István könyvtárigazgató gazdag útmutatásával, majd a szép művészeti muzeumot tekintették meg, ahol dr. Rác Lajos akad. tanár volt a szakszerű kalauzok. Délután öt órakor sétahangverseny volt a Kollégium kertjében, ugyanott hat órakor csoportképet készítettek a két énekkar tagjairól.

Este kilenc órakor kezdődött a hangverseny, amelyre vidékről is igen sokan jöttek el. A nagy konviktusi termet teljesen betöltötte a közönség,

amely nagy érdeklődéssel hallgatta a műsor egyes számait. A sárospataki főiskolai zenekar ügyesen előadott nyitánya után Szabó Zoltán szénior mondott kedves megnyitó beszédet, amelyet a Kántus éneke követett. Tompa Mihály-Hoppe Rezső: Szeremem c. dalat adták elő kiválóan szép színezéssel és sikerrel, úgy, hogy újrázásra eldalolták Szotyori Nagy József hatásos bordalát. Baja Mihály debreceni lelkipásztor két remek költeményét olvasta fel. Ezután a Kórus id. Ábrányi Kornél „Eredeti magyar dalfűzér“-ét dalolta átértéssel és újrázást kiváltó tapsviharral. Kocsis Sándor sárospataki hittanhallgató Kék Istvánnak egy református hitbuzgósággal teljes irredenta költeményét szavalta hatásosan, a Kántus pedig Baja Mihálynak Murgács Kálmán által megzenésített és Mácsai Sándor által négyhangra átírt üde, hájos nótáiból mutatott be egy csokorra valót, nagy tetszés mellett. A szinpadról alig akarták leengedni a vígszavalónkat, Solymossy József hittanhallgatót, aki nemcsak ötletes rövid költeményeivel, de az egész ünnepélyen végzett konferálásával állandóan ébrentartotta a hallgatóság derült hangulatát. A szép műsort Szabados Magyar Hiszekegy-e zárta be, amelyet a két énekkar együtt énekelt, Bathó János sárospataki karnagy vezetésével. A műsor után hangulatos táncmulatság volt a kora hajnali órákig.

Hétfőn délelőtt a Rákóczy várat néztük meg. Az ifjúságra lélekemelő hatással volt a sok-sok emlék meglátása, a vár ormáról a Bodrog völgyének áttekintése eladdig, ahol, alig 10 kilométerre, már nem magyar áll őrt az, ezeréves rögökön és hegyesúcsokon.

Délben a Kollégium adott közös ebédet, amelyen szép számmal vettek részt a sárospataki professzorok. Az izletes és tartalmas ebédet több pohárköszöntő fűszerezte. Ezek közül az első Marton János theol. tanár, sárospataki közigazgató ajkairól hangzott el, a mult emlékeire utalással éltetve a két főiskola vezetőségét és ifjúságát. Dr. Erdős Károly a jövőnek a mában való építésére irányozta a figyelmet és felhívta a két főiskola tanárait az egységes és megértő munkára. Uray Sándor a debreceni református egyház és a sárospataki Kollégium régi kapcsolatait újította fel, Elekes Imre sárospataki főgimnáziumi tanár és Nagy Sándor Béla Kóruselnök az énekkarok vezetőtanárait, Peleskey Sándor debreceni szénior Baja Mihályt, a magyar dal íróját, Zámory Sándor debreceni segédlelkész dr. Teghze Gyula egyetemi tanárt, a magyar dalosok barátját éltette. A Kántus és Kórus lelkes éneklése után megindult a diákcsoport az állomásra, ahol meleg barátsággal szívünkben vettünk búcsút egymástól, ismételten érezve, amit a régi indus költő így írt: „A test elment, ám a lélek ellenkezik és folyton visszafut: miként a zászló selyemlobogója... visszaleng.“

Közélet

A második Holland-Magyar Konferencia.

Mély benyomások, gazdag tanulságok szerzője volt a II. holland-magyar konferencia, mely a budapesti theológia dísztermében zajlott le május 8-9. napjain, nagyszámú vidéki és helybeli hallgatóság jelenlétében.

A 137. dics. 1. versének élénklése, Csekey Sándor imádsága s bibliaolvasás (Ef. 4₁₋₁₆), dr. Sebestyén Jenő theol. tanár, az Országos Holland-Magyar Bizottság elnöke, nyitotta meg a holland vendégeket s a közönséget üdvözlő szavaival a konferenciát, melynek céljaként a magyar református keresztyénség szellemi és gyakorlati téren végzendő munkáit elvi megalapozásának elősegítését jelölte meg.

Ezután dr. T. Hoekstra kampeni theol. professzor, zsinati kiküldött tartotta meg előadását dr. Szabó Aladár tolmácsolása mellett, ezzel a címmel: *Mit akarunk?*

Erőteljesen és félreérthetetlen nyíltsággal mutatott rá arra, hogy, mint eddigi látogatásaik alkalmával tették, úgy most sincs más mondanivalójuk és üzenetük a holland szigorúbb református egyház (Geref. Kerk) részéről a magyar református keresztyénekhez: „Térjenek vissza hitben és életben atyáik útjára. Allítsák helyre a református hitvallás erejét és tekintélyét!“ Nem mondhatja és nem gondolhatja hát senki sem jogosan és az igazság alapján — mint eddig némelyek tették —, hogy ők valami különlegességet propagálnak, hogy kopizáltatni óhajtják a holland szigorúbb református egyházat, vagy hogy épen — az abszurdum betetőzéseként — sektárizmust hirdetnek. Aki ilyet gondol vagy állít, az vagy tudatlanságban van felölük, vagy rosszhiszemű.

Ezek után — bár eddig a holland egyházi viszonyokra vonatkozólag kerültek minden észrevételeit, ami mellett minden általuk meglátogatott magyar központ tanúságot tehet — szükségesnek tartja, hogy ismertesse a szigorúbb református egyház keletkezésének történetét. Nem kiválás, különszakadás eredménye a szigorúbb holland református egyház. Őket a racionalismustól elsorvasztott, 1816-ig egységes történelmi református egyházból — ma állam-egyház — (Hervormde Kerk) a szó szoros értelmében kiűzték, holott ők képviselték a történelmiséget, mert ők ragaszkodtak a Szentírás-hoz, mint zsinórmértékhez és ők állottak és állanak a református hitvallás alapján.

Ma az a helyzet, hogy az államegyházban a legellentétebb irányzatok végzik romboló munkájukat. A komoly keresztyén elemek ki vannak szolgáltatva a legszélsőségesebb szabadságnak. Hiszen például — míg őket annak

idején kiúzték — dr. Theezine lelkész, aki nyilvánosan hirdette legutóbb, hogy „a keresztyének Istené halott. Jézus istensége kitalálás, a feltámadás mese” stb., a zsinat felmentette.

A holland viszonyok ismertetése után is csak egy mondanivalójuk lehet hozzánk a magyar református egyházzal kapcsolatban: lehessen azzá, ami a múltban volt, hegyen épített szent város. Ehhez akarnak ők — ha mi elfogadjuk — segítő kezet nyújtani anyagi és szellemi téren egyaránt, semmi egyébért, hanem, mert „szeretet van szívünkben Önök iránt”.

A feszült figyelemmel hallgatott nagy hatású kiváló beszéd után dr. H. Bouwman, ugyancsak kampeni theol. professzor, zsinati kiküldött tartott előadást Csekey Sándor tolmácsolásával „A Kálvinizmus erkölcsi ereje” címen.

Bevezető szavaiban rámutatott arra, hogy mily nagy mértékben meghanyagott a kálvinizmus ereje, mely egykor hatalmas faktor volt a nemzetek és társadalmak életében. A hanyatlás oka az, — ami egyszermind szomorú kilátást nyújt a jövőre nézve —, hogy a kálvinizmus elvesztette belső értékeit, látszattá, névlegessé vált. — Szükséges azért tisztába jönni azzal, hogy mi adta a múltban az erőt, mi a kálvinizmus erkölcsi ereje? — Az a hatalmas gondolat — folytatta az előadó —, amit Kálvin motívumává tett az egész életnek: Isten a Vele való közösség feltételül szentséget kíván; nemcsak az egyéntől, hanem az egyháza, a társadalomra, a nemzetre nézve is. Kálvin ugyan nem írt kifejezetten etikát, de minden írásában és egész életében felragyogtatta a református keresztyénség átfogó, nagy életszabályát, az Isten szuverénitása szolgálatának nagy gondolatát. Úgy élt, mint aki Isten színe előtt jár; Isten szuverén Király az élet egész területén. Luther nyugodalmat talált abban, hogy Isten üdvösséget ad lelkének, hogy Ő megmenti a hűnös lelkét és megigazítja és itt megállt. Kálvin vele ment, de tovább haladt: Isten szuverénitását következetesen érvényesítette s minden pogányság ellen sikra szállt, az élet bármelyik területén jelentkezett is az. Mert az egész élet célja, rendeltetése s nemcsak a megmentett léleké, hogy Isten dicsőíttessék. Azért a keresztyén nem vetheti meg a világot, de nem is szolgálhatja azt. Krisztus kereszthalála reánk nézve az egyedül Istennek való engedelmesség példája. Hogy mindenképp úgy szolgálják az Urat, akármily hivatásban, mint az angyalok az égben.

Az a nép, mely ebből a gondolatból táplálkozik, szembeállhat az árral. Ezért tudott a kálvinizmus hősokeket adni a világtörténelemnek. Ezért teremtett, a forradalmak romboló és szabadságot megsemmisítő munkájával szemben — hatalmas nemzeti életet ott, ahol befogadták, hogy fundamentomává legyen az igazságosság-

nak és szabadságnak. Bár sötét a jelen: vigasztalódjunk. A jövő nem emberek, vagy hatalmak, hanem Isten kezében van, Aki amikor Igéjét nyújtja nekünk, meggyőzhetetlen erők forrását nyitja meg számunkra s ebben a forrásban ott tükröződik a fényes arcú jövő.

A nagy mélységekben és felséges magasságokban járó előadás valósággal lenyűgözte a hallgatóságot, melynek soraiból Hamar István theol. tanár, dr. Páhy József lelkész, Kardos Lajos hitoktató, Thury Sándor budapesti fasori gondnok és Ferenczy Károly lelkész szólaltak fel az előadással kapcsolatban.

Imádság s a 137-ik dics. 6. versének eléneklése fejezte be a lelki áldásokban gazdag napot.

A konferencia másnap d. e. 10 órakor folytatódott, amikor is a XC. zsolt. 1. versének eléneklése, Biberauer Richárd lelkész imádsága s bibliaolvasása (1. zsoltár) után dr. A. Noordtjij, az utrechti állami egyetem theol. professzora beszélt a következő tárgyról: „Küzdelmünk a hitetlenség ellen”. Háromkérdésre adott feleletet a kitűzött tárggyal kapcsolatban: 1. Honnan jön a harc? 2. Milyen jellegű? 3. Milyen magatartást kell nekünk tanúsítanunk?

Mélyen szántó történetfilozófiai kidolgozással mutatta ki a Szentírás nyomán, hogy a harcot a világba az ember hozta be. Nem Isten akarta volt eredetileg, hiszen Ő a látható és láthatatlan, az anyagi és szellemi világot harmóniában és harmóniára teremtette. Az ember bontotta fel a harmóniát, megzavarva a teremtés rendjét, mikor életgyökerétől, az Istentől elszakadt s eredeti életcélját elvesztette. Így született meg az ellentét s ebből a harc, amelyet most már maga a láthatatlan világ Ura, Isten akart, mert nem akarta látható világot sorsára hagyni. A kijelentés e harc mozzanatait tárja elénk. A harcnak akkor lesz vége, amikor a látható világ felkiált: „Jövel Uram, Jézus!” s amikor királyi dicsősége fényében eljő az Embernek Fia, hogy ítéletet tartson s lábai alá vesse a sötétség fejedelmét. Addig szakadatlanul folyik tovább. Az emberiség története nem a csendes, békés folyású holland csatornához és folyókhöz hasonló, hanem inkább a hegyekből alárohánó, gyakran kiáradó romboló vizekhez. Az újabb korban a habok rohanása ott kezdődött, amikor Isten megsuhogtatta a francia forradalom korbácsát. A protestáns országok elaludtak a reájuk bízott kiáncsek mellett. Szükség volt a forradalomra, hogy felrázzon.

Ma a hitetlenség, az emberi élet mélyén rejtőző pogányság hódító erővel tör előre az ún. kultur-népek életében, mintha meg akarná bosszulni Európa, hogy a keresztyénség egykor legyőzte őt. Az ember arra a bölcseségre jutott vissza, amelyben Babylonban éltek az emberek; csak abban multa felül a régi pogányságot a modern tudomány, hogy — míg amaz hitt valamilyen Istenben — ez Istent teljesen elűzte

látóhatárából. A politikai és társadalmi életben nincs szükség Istenre, tekintélyre. A következményeket megtanulhatta a magyarság a kommunizmus vörös legényeitől. A jogtudomány az embert tette meg a jog forrásává s így az napról-napra változik. Lombrozó evangéliuma eldobta a felelősség gondolatát s betegséggé tette a büntényt. A családi élet fundamentumát is megtámadták. Oly frivol módon írnak és beszélnek a két nem viszonyáról, hogy Sodoma lakói is belepirulnának, ha hallanák.

S ha vannak még lelkileg szomjas emberek, a buddhizmusban, spiritizmusban stb. keresnek kielégülést. Ha vannak keresztyénséget keresők, a katholocizmus üdvöt biztosító karjaiban pihennek meg. Akik pedig még megmaradtak a protestantizmus számára: általános keresztyénséget keresnek legtöbben, melynek nincs öntudata, kristályosodott meggyőződése, szintelen, szétfolyó erő nélküli. Ez a küzdelem tölti be egész életünket. A harc kíméletlen, késhegyig menő és állásfoglalásra kényszerít.

Mit tegyünk mi? Kikapcsoljuk a politikai életet, mint ahol az Isten törvényei nem érvényesek? Kikapcsoljuk a szociális élet egész területét, elfelejtve Krisztust, aki evangéliomot hozott a szociális élet számára is? Ki a tudomány világát, hogy pogány legyek a fejemmel s csak a szívem legyen Istené? Negatív álláspontra helyezkedjünk: nem kell hitvallás, nem kell egyházfegyelem? Azokhoz csatlakozzunk, akik szerint a vallás csak élet, nem pedig tudás is Istenről? Itt ragyogó szavakkal hivatkozott Boeckayra és Bethlenre, kik teljes határozottsággal állottak Isten Igéjének realitása mellé, kiknek világosság és szövetség volt Isten Igéje egész életükben.

Majd az állásfoglalásról szolt, mely kikerülhetetlen. Isten személyiségünk nem egy kis részét követeli, hanem a központi helyet életünkben. A tábornok sem megy semmire $\frac{1}{2}$ vagy $\frac{1}{4}$ emberckkel. Isten csak teljesen átadott életet használhat fel a harcban. Különben nincs hajnal, nincs győzelem.

A hatalmas tudáson, mély hiten alapuló, megrázó erejű előadást eszmecsere követte, melyben dr. Páhy József lelkész, dr. Rácz Lajos akad. tanár, Ferenczy Károly lelkész, dr. Szabó Aladár lelkész és dr. Sebestyén Jenő vettek részt.

Szünet s a LXV. zsolt. 1. versének elénekélése után dr. H. Bowman szolt az egyház jelentőségéről a református keresztyén életében. Az egyházzal való felfogások ismertetése után bibliai alapon tisztázta az egyház fogalmát, hangsúlyozva, hogy az egyháznak vezető erőnek kell lenni a hívek életében. Ezt az erőt viszont a pásztori, tanítói, presbiteri, diakonusi tiszttel egybekötött munka hűséges elvégzésével biztosíthatja az egyház önmagának s tagjainak, hogy igazán Krisztus testvére lehessen.

Az eszméltető, sok lelki élvezetet nyújtó előadás — a tolmácsolást ez alkalommal is dr. Sebestyén Jenő látta el — s Szabó Gyula és Kardos Lajos hitoktatók felszólalása után a XC. zsoltár 7. versének elénekelésével fejeződött be a konferencia, melynek áldásait bizonyíval meg fogja érezni egyházi életünk.

Délután 5 órakor külön estély zárta be a holland testvérek pesti tartózkodását, amikor is dr. Ravasz László püspök üdvözölte őket s művészi számok közben mindannyian felszólaltak, közöttük J. H. Kok, a világ legnagyobb református könyvkiadója is, ki a református könyvirodalom és a sajtó jelentőségéről beszélt.

iy.

Irodalmi szemle

Harsányi Pálné Teleki Janka, Apám! Versek. Gyoma 1924. A szerző kiadása. Alapára 2 K. 8°, 40 lap. — A nyomdászati kifogástalan szépséggel és precizitással kiállított füzet tizenkilenc költeményt tartalmaz, amelyek szerzője apja iránt rajongó szeretetéről, hűséges kegyeletéről és nem közönséges költői vénájáról tesznek bizonyosságot s ahol pedig érintkezést talál az evangéliommal és Krisztussal, mint pl. az Adventben cím alatt, ott az olvasó lelkét telesen megragadják.

Az alkohol kérdés mai állásáról főképp az amerikai alkoholelles küzdelem fejlődése kapcsán. Irta: Dr. Benedek László, egyetemi ny. r. tanár Debrecen. „Méliusz“ könyvkereskedés könyvkiadóvállalata. Debrecen 1924 8°. 41 lap. Alapár 1.40 korona. — A debreceni egyetem kiváló ideggyógyász professzora az amerikai alkoholelles törvény tanulságos statisztikájának felhasználásával előadást tartott Budapesten az alkohol kérdés mai állásáról s ezt a tanulmányát ki is nyomatta. Erdeme e könyvnek, hogy a kérdésnek történelmére és vallási vonatkozásaira is kitér, érdekessége pedig az, hogy sehol sem agitál, kardoskodik, szaval az alkohol ellen, csak a tudomány által megállapított kétségtelen tényeket és a kedvező statisztikai adatokat állítja sorba s így mindenkivel magával vonatja le azt a következtetést, hogy az alkohol egyénileg is, nemzeti szempontból is káros. A munkának becsét emeli a szemléltetést és könnyebb megértést elősegítő hét ábra és hat táblázat. Mivel az alkohol kérdés olyan kérdés, amelyben ma minden művelt embernek tájékozottnak kell lenni, ezt a munkát igen ajánljuk k. Olvasóinknak. Kapható a debreceni „Méliusz“ könyvkereskedésben.

A Protestáns Szemle áprilisi száma budapesti nyomdász-sztrájk miatt csak most jelent meg a következő tartalommal: Révész Imre. Régi magyar imádkozók és imádságaik III. — Id. Imre József, Erkölcsi megújulás. Karácsony Sándor. A népoktatási reform és az alsó néposztály lelki alkata. Moravcsik Gyuláné. A

kis hegedűs. Baja Mihály, Köszöntöm a várost. (Vers.) Muraközy Gyula, Tanítvány a kapuban. (Vers.) Külföldi szemle. Kritikai szemle. A Társaság értesítője. E szám ára 10,000 K. A vállalat — bár a nyomdai viszonyok nagymértékben súlyosbodtak — ez idő szerint még nem emeli az előfizetési díjakat, de mindazoktól, akik tehetik, sürgős anyagi támogatást kér. Ezt meg is érdemli.

Halottaink

Özv. Czelder Mártonné szül. Kotsis Emilia, 80 éves korában, özvegye 34. évében, Budapesten csöndesen elhunyt. Férjének valamikor egyházi közéletünkben élénk szerepe volt. Úttörője volt a romániai magyar református misszióknak; ott több egyházközséget szervezett. Majd felsőbányai, utóbb kecskeméti lelkész. Szász Károllyal szemben a dunamelléki püspökségre jelölt is volt. Mint tudjuk, kiváló egyházi író is volt Czelder Márton. Felesége jóban, rosszban hű osztályosa volt a sok küzdelem áthaladó férjnek; ő maga is ároni családból származott, Nyírmegyesről. Hosszas özvegyességét Nagybányán töltötte; majd az oláh invázió elől kénytelen volt Budára egyetlen leányához húzódni. Ott temették el az ó-budai temetőbe. Emléke legyen áldott. A B. F. R. A.

Különfélék

A debreceni református főgimnázium torna-vizsgálója május 29-én, áldozó csütörtökön lesz a főgimnázium udvarán. Ugyanakkor lesz a 172. sz. „Erő” cserkész csapat selyem zászlójának és a hat örsi zászlónak az ünnepélyes felavatása.

A másik oldalon is. Egyik napilap idézi, hogy egyik római katolikus hetilap helyteleníti a fajvédelmi akció pogányos gondolatkörét. Igen örvendetes ez, mert a mi régi, egészséges keresztyén gondolkodásunkhoz való közeledést szemléljük benne, már most csak épen az szükséges, hogy, akik magukat a krisztusi tanításokhoz tartóknak vallják, lássák meg, hogy a felebaráti szeretet kötelességük nemcsak azok iránt, akikkel egy lelki fegyelem alatt élnek, hanem azok iránt is, akik velük testvérmagyarok s ugyanegy Krisztust imádnak.

A Kálvineum a skót misszió Napsugár ünnepélyének jövedelméből egymillió korona segélyt kapott.

A református polgári fiúiskola Makón. Az 1923—24. évben Makón a volt régi algimnázium ódonszerű, egy emeletes épületében egyszerre 4 osztállyal, 68 növendékkal megnyílt a református polgári fiúiskola. Népművelődés szempontjából rend-

kívül nagy jelentőséget kölcsönöz az új intézetnek az a körülmény, hogy a növények 80%-a kisbirtokosok gyermekei, akik a polgári négy osztály elvégzése után visszatérnek a gazdálkodáshoz s a maguk műveltségét bele viszik a földművelő népbe. Az intézetben ez idő szerint az állami főgimnázium tanárai látják el az órákat még pedig nagy buzgalommal, amint erről az egyházkerületi szakfelügyelő, dr. Veress István f. hó 17-én tett látogatása alkalmával jóleső érzéssel győződhetett meg. A nyilvánossági jog megadása küszöbön áll. Két tanerő részére már megkapta az intézet az államsegélyt. A polgári iskola felállítása, megszervezése ügyében elévülhetetlen érdemeket szerzett Szirbik Sándor ottani lelkész, aki éles látásával, nem mindennapi pénzügyi ismeretével még nagy szolgálatot tesz az új iskolának. Bizony Debrecenben is szükséges volna felállítani egy ref. polgári fiúiskolát.

Az özvegy lelkésznek és lelkész árva gondozása a debreceni egyházmegyében. Az apr. 11-én tartott közgyűlés elfogadta azt az indítványt, hogy míg az özvegy lelkésznek nyugdíj ügye országos rendezést nyerne, minden lelkész és külön minden egyház, minden kat. hold föld után, mely a lelkész használatában áll, 4—4 kilogramm búza-segélyt nyújtson. A segély 1924 jan. 1-től kezdődőleg, félévenként (2 kgr. június 1-én, 2 kgr. dec. 1-én) fizetendő be az egyházmegyei pénztárba, az esedékesség napján jegyzett tőzsdei középárjegyzés szerint. A jún. 1-sői váltáság kivételesen 300,000 koronában váltandó meg métermázsánként. A jún. 15., dec. 15. napján túl késedelmeskedő havonként 10%-os késedelmi kamatot fizet. A segélyezés a kebelbeli özvegyekre és egy nyugdíjas lelkészre terjesztetik ki.

Pünköszt után az egri segédpüspök, Kriston Endre bérálni fog Karcagon, Püspökladányban, Nádudvaron, Hajdúböszörményben és Hajdúszoboszlón.

Mezőbajon a tél folyamán Szücs Antal lelkipásztor vezetésével 15 vallásos estély volt.

Biharon március 23-án három új harangot avattak fel nagy ünnepségek között. A három harang 80,000 leuba került.

Biharfélegyházán a háborúban elvitt harangok helyére öntött két új harangot március 23-án adták át rendeltetésének.

Országos vasárnapi iskolai konferencia lesz Budapesten július 11., 12. és 13. napjain. A konferencián részt fog venni dr. Pearce W. C. világszövetségi főtitkár. Ezt a magyar konferenciát nyom követi az osztrák Salzerbadban július 14. és 15. napjain.

Házvezetőnőt keres a Kálvineum (Hajdúböszörmény) azonnali belépésre.

A Nagytiszteletű Lelkész, Tanító urak!

Tisztelettel értesítem a nt. Lelkész és Tanító urakat, hogy férfi gypaju szövetek nagyválasztékban, úgyszintén papi palást kelmék is, de tekintettel a mai nehéz anyagi viszonyokat, a tisztelt vevőim ruha szükségletének, beszerzésének megkönnyebbítését olyan módon oldottam meg, hogy havi részletfizetés mellett készítem a fent és lent említett ruha szükségletet. Tegdes János Péterfia 42. Debrecen.

Külön felhívom a hölgyek figyelmét, úgy kosztümöt, köpenyt és estélyi utca-ruhákat legizlésebben készítek.

Nagybecsü pártfogásukat kérve, vagyok kiváló tisztelettel Tegdes.

Házvezető. Munkaképtelenné vált evangélikus lelkész javakorbéli felesége paróchián, vagy másutt — esetleg tanyán — házvezetői, anyahelyettesi, vagy hasonló foglalkozást keres, melyhez egyetlen feltétele, hogy szerencsétlen férjét maga mellett lakással és élelemmel elláthassa. Érdeklődők a lap szerkesztőségénél tudakozódjanak.

Pályázat.

A tiszalöki református egyház egy férfi tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalma: az egyháztól 300 korona készpénz, 24 köböl rozs, 2 köböl buza, 3 öl kemény tűzifa, 1200 □-ölével 8 hold föld, a megfelelő állameségély és természetben kényelmes szép lakás, kerttel. Kötelessége a részére beosztott osztályok vezetése; ez idő szerint I-III. fiúosztály; s minden, az egyházi élet fejlesztésére irányuló munkában való segédkezés. Szükség esetén az isteniszteletek végzésében a lelkész helyettesítése is. Alását szept. 1-én köteles elfoglalni.

Pályázati kérvények június 21-ig alantírt iskolszéki elnök címére küldendők.

Bartha László,
református esperes
Tiszalök.

FITTLER SÁNDOR

orgona-, orgonasíp- és harmónium készítő vállalata
PESTERZSÉBET, Erzsébet-u. 23.

Készít elsőrangú modern gépezetes és legnyomású, tartós, nemeshangú

új orgonákat

művészi kivitelben.

Hadicélokra elrekvirált és egyéb

orgonasípok

speciális készítése és szállítás.

Vállalja régi orgonák légnyomású rendszerre való átalakítását, kibővítését, javítását, tisztítását és szakszerű újra hangolását, valamint

orgonák évi jókarban tartását.

Villamos fűtató berendezések készítése.

Szívó és nyomó rendszerű harmoniumok készítése, javítása és hangolása. — Minden munkáért jótállást vállalok. — Felvilágosítással, tervezettel és költségvetéssel készséggel szolgálok. — Munkám szakszerű végzését és pontosságát több egyház ajánlólevelével tudom igazolni.

ALAPÍTTATOTT 1910-BEN

Debrecen sz. kir. város
és a Tiszántúli református egyházkerület

„MÉLIUSZ“

könyvkereskedése, könyvkiadóhivatala,
zenemű-, papír- és írószerkereskedése
DEBRECEN, FERENC JÓZSEF-ÚT 26. SZ.

1924. évi április hóban a zsoltárak a következők:

4° quartalak, nagybetűs zsoltár

papírkötésben K 60000
félvászon kötésben K 63000
egészvászon kötésben K 77200

8° oktáv alakú zsoltár

papírkötésben K 31500
félvászon kötésben K 34300
egészvászon kötésben K 40000

16° iskolai kiadású zsoltár

papírkötésben K 22900.—
félvászon kötésben K 25000.—
egészvászon kötésben K 32200.—

32° legkisebb zsoltár

papírkötésben K 17200
félvászon kötésben K 20000
egészvászon kötésben K 22300

Megjegyezni kívánjuk, hogy ezen árak csak most vannak érvényben és az esetben, ha az Országos Pénzügyi Tanács a földadó lerovására újabb és magasabb búza árat állapít meg, úgy az itt közölt árak is emelkedni fognak.

Konfirmációra most jelent meg!

7-ik kiadás.

SOLTÉSZ JÁNOS:

KONFIRMÁCIÓI KÁTÉ

Átnézte és átdolgozta Soltész Elemér tabori püspök.

Alapára — 50. Mai szorzószám 5500.—
Bolti ára tehát K 2750.—

Ez a legegyszerűbb, legjobban érthető és legkönnyebb, de mégis legjobb, konfirmációra előkészítő káté.

Legszébb és legjobb konfirmációi ajándék

Dr. Erdős Károly: Az én vallásom.

Léleknemesítő könyvecske a konfirmándusok részére. Alapára papírkötésben — 60, egészvászonkötésben — 80.

KONFIRMÁCIÓI EMLÉKLAP.

Díszes kiállításban, kék nyomással és bibliai jelmondásokkal. Ára K 500.—

KONFIRMÁCIÓI ANYAKÖNYV.

1 ívre 64 gyermek neve fér! Ára ívenként K 1500.—

Nagy István: Konfirmációi Káté.

Alapára — 20. Mai ára K 1100.—

Igénybejelentési lap

felemelt rendkívüli segélyre Új minta! Ára K 600.—